خوێندنی زمانی کوردی لە کۆلێژی (ئینالکۆ) لە فەرەنسا .... مامەد شامەزدی

خوێندنی زمانی کوردی لە کۆلێژی (ئینالکۆ) لە فەرەنسا
و لێدان و شکاندنی دیالێکتی سۆرانی لە لایەن
(هەلکەو حەکیم)ەوە
مامەد شامەزدی

پێشەکی

ووشەی ئئنالکۆ بە فەرەنسی کورتکراوەی : (ئەنیستیوتی نیشتمانی زمان وشارستانیەتە رۆژهەلاتیەکان)ە .
Institut National des Langues et Civilisations Orientales-INALCO
ئینالکۆ بە یەکێک لە زانکۆ بەناوبانگەکانی جیهان دەژمێرێت و پتر لە سەد زمانی تیدا دەخوێنرێت. مێژووی دامەزرامندنی دەگەرێتەوە بۆ ساڵی 1873 لە ئەنجامی بوون بە یەکی دوو کۆلێژی زمان . ئەوەی شایانی باسە مەبەستی سەرەکی بنیاتنانی ئەم کۆلێژە بۆ بەهێزکردنی بازرگانی فەرەنسا بووەلە ووڵاتی شام ئە سەدەی 19، کە ئیتالیەکان و ئینگلیزەکان و هۆلەندیەکان لەوناوچەیەدا بەهێز بوون . وە تورکەکان چەند یاسایەکیان دادەنا بۆ بازرگانی کە رێگر بوون لەو ووڵاتانەی کە دەهاتنە ئەو ناوچەیە .

لە ئینالکۆ لەسەرەتا دا تەنها زمانی عەرەبی و فارسی و تورکی و پاشان رووسی تێدا دەخویندرا ، دوای چەند ساڵێک بەرە بەرە زمانەکانی تری رۆژهەڵاتی بۆ زیاد کرا . لە ساڵی 2010وە بەەو بە بەشێک لە زانکۆی سۆربۆن پاریس سیتە .
سەبارەت بە خوێندنی کوردی لەم کۆلێژە کە کەم کورد ئاگادارن (جگە لەواانەی کە لە فەرەنسا خوێندویانە یان شارەزایانی زمانی کوردی) لە ساڵی 1948 وە بە هەوڵدانی رۆژهەڵاتناسی فەرەنسی (رۆژی لیسکۆ1914-1975) توانی لقی زمانی کوردی بکاتەوە .

پاشان میر کامەران بەدرخان جێگەی گرتەوە لە ساڵی 1970 وە دوای میریش خاتوو (جۆیس بلاو) . هەڵبەتە لە سەرەتادا تەنها بریتی بوو

لە چەند سەعاتێکی وانەی زمانی کوردی کرمانجی بە زمانی فەرەنسی ، وە پاشان ئەم لقە پەرەی سەند و لە چەند سەعاتێکەوە بوو بە لقێک لە بەشی زمانەکانی رۆژهەڵات ، خاتوو جۆیس بلاو کە پرۆفیسۆر بوو لە لینالکۆ تا ساڵی 2000 بە بەردەوامی وانەی کوردی دەگوتەوە. بەڵام تەنها بە دیالێکتی کرمانجی . بەپێی گووتەی ئەم پرۆفیسۆرە کە دەڵێت : لە ساڵی 1973وە بە میر کامەران بەدرخان م گووت باشترە کە دیالیکتی سۆرانیش بخوێنریت ، میر بەم پێشنیارە رازی بوو ، وە لە ساڵی 1974 وە سۆرانیش دەخوینریت لەم کۆلێژە) ئەم خانمە چەندین کتێبی بڵاو کردۆتەوە لە سەر زمانی کوردی جگە لە وەرگیرانی کەمەڵێک چیرۆک و هەڵبەستی کوردی بە فەرەنسی. یەکێک لە کتیبە گرنگەکانی ئەم مامۆستایە بریتیە لە (فیر بوونی کوردی سۆرانی- بە فەرەنسی). ئەوەی شایانی باسە تائیستا هیچ کەسێک لە فەرەنسا کتێبی وەهای نە نووسیوە .

لە لینالکۆ پێشەوای نەمر (عبدالرحمان قاسملۆ)ش ماوەیەک لەم کۆلێژە وانەیان گوتۆتەوە ، وە چەند فەرەنسیەک لە ئینالکۆ زمانی کوردیان خویند لەوانە (ژێرار شالیان) کە خاوەنی چەندین پەرتووکە لەسەر بزوتنەوەی کوردی و هۆنراوەئ کوردی. یان (ژێرار گۆتیە) .

کێشەی کورد لە تاراوگە ئەوانەکە خۆیان بە رۆشنبیر دزانن :
یەکێک لەوکەسانەی کە لەساڵی 1983 دا وەک وانە بێژ چۆتە ئەم کۆلێژە هەلکەوت حەکیم بوو ، لە راستیدا بە گووتەی(جۆیس بلاو) وانە بێژەکان ئەوانە بوون کە هات بوون بۆ بە فەرەنسا بۆ خوێندن ، وە وانە گوتنەوەی پراتیکی باشتر دەبوو کە کوردێک (کەسێک کە زمانی دایکی سۆرانی بێت) بیڵیتەوە . ئەم باروو دۆخە وای کرد کە هەلکەوت حەکیم دەست بکات بە وانە گوتنەوە ، ئەگینا ئەم خوێنکارە کە لەریی بغدادە وە هاتبوو بۆ فەرەنسا ، وە پەنابەر نە بوو (وەک هەموو کوردەکانی کە لە فەرەنسا ن لە ساڵانی 1980 و1990) . بەڵام هەلکەوت حەکیم هەرگیز زمانی کوردی نەخویندوە وەک کوردێکی باشوور ، چونکە هەلکەوت حەکیم لە دایک بووی خانەقین ە و کوردیەکەی پاڵاو نیە ، بەلام ئەم هەلە زیرینە ی بۆ حەکیم هەڵکەوت و کاریکی باشی دەست کەوت ، نە دەزانێ فرمان ، ئاوەڵناو ، ووشەی ێیکدراو یان پێشگر و پاشگر چیە ؟ لە کوردیدا؟

لە ساڵی 1999 کاتێک خاتوو جوێیس بلاڤ چوو بۆ خانە نشینی هەلکەوت حەکیم جێگەکەی گرتەوە بە ئاسانی و بە بێ هیچ منافسی ، چونکە کەسی وا نە بوو کە کوردی باش بزانێ ودکتۆرای هەبێ لە زمان یان ئەدەبی کوردی ، راستە پاشان بە یارمەتی چەند کەسێک وەک (ژێرار گۆتیە)

فەرهەنگی فەرەنسی- کوردی دەرکرد کە پێش لە هەمووی زمانەوانەی . دەبی ئەوەش بگوتری کە بە بەهاو کردنەوەی ئەم فەرهەنگە ، بە پێی قسەی ئەندامەکی یەکەتی نیشتیمانی لە پاریس : (محەمەد سابیر ، کە ئەو کاتە نوێنەری یەکەتی نیشتمانی بوو لە پاریس کە جێی احمد بامەرنی گرتبەوە) بری پێنج هەزار فرانکی دا بە هەلکەوت حەکیم ، بەرامبەر ئەم برە پارەیە چەند نمونەیەک لە فەرهەنگە کە درا بە ئۆفیسی یەکەتی لە پاریس ، هەر کەسەک بچوایە بۆ ئەم ئۆفیسە نوسخەیەکی دەبرد) . وە لە هەمان کاتداوە هەر بە پێی گوتەی هەمان کەسی ئەندامی یەکەتی ، کە کەسەکی شایانی بروا و ڕێزە ، دەڵێت : سەرمایەدارەکی کوردی باکوریش کە پێی دەڵێن ” ئاپۆ” ئەویش بەو پارەی دا هەر بۆ هەمان کتیب .

وە لە ساڵی 2012 هەلکەوت حەکیم فەرهەنگەکی کوردی- فەرەنسی دەرکرد بە یارمەتی (بنکەی نیشمانی فەرەنسا بۆ کتەب) وە بە ئەم پەرتووکەش برە پارەی باشی وەرگرت . ئەم پەرتووکە هەرچەندە بە قەبارە زلە بەڵام بە ناوەرەک بچوکە ، وە سەرکەوتنی بەدەست نەهێنا چونکە جگە لە هەبوو نی کەمەیێك هەڵەی مەزنی زمانەوانی کوردی ، تەنها بریتیە لە لاپەرە پڕکردنەوە ، وە بە نرخەکی زۆر گران دەفرۆشریت (34 ئیرۆ) کە لە توانی خوێندکاری کوردا نیە ئەم جۆرە پەرتوکانە بکرێت ، فەرهەنگەک کە کوردی- فەرەنسی بێت بۆ فەرەنسی نیە زیاتر بۆ کوردەکە کە فەرەنسی فیربێت.

بەگوومان چەند فەرهەنگیکی فەرەنسی- کوردی تر هەن کە لەم فەرهەنگە دەچن و باشترن . وە ئەنستیتو کورد لە پارسی فەرهەنگەکی دەرکردوە وە زۆر باشترە چونکە چەند کەسەک نووسیویانە . وەک هەموو خوێنەرەک دەزانێت کە فەرهەنگ کاری تاکە کەس نیە ، گەر سەرنج بدریت لە هەر فەرهەنگەکی عەربی- فەرەنسی یان فەرەنسی- فارسی ، چەند زانایەکی زمانەوانی نووسیوایانن ، چونکە نووسەری فەرهەنگ ناتوانێت لە هەمان کاتدا تایبەت مەند بێ لە رووەکناسی ، زیندەوەر ناسی شارەزابێت لە بوارەکانی : کۆمپیوتەر و و قانونی و پزیشکی ئەندازیاری و بوارەکانی تر ، هتد… نوسینی فەرهەنگ کاری دەستەیک شارەزا و پسپۆرە نەک یەک بۆ (عەرزی عەزەمەت) بۆ تەنها خۆی بینوسیت ، بە بێ ئەوەی چەند کوردەکی زماناس و پسپۆر لە بوارە جیاوازەکان کاری تێدا بکەن . بەڵام هەلکەوت حەکیم دەیویستکە پارەکە تەنها بۆ خۆی بێ .

هەلکەوت حەکیم لە ژیانی دا زمانی کوردی نەخوێندوە لە قوتابخانەیکی کوردی نە بووە کە ماتماتیک و کیمیا و زیندەوەرناسی

و مێژوو جوگرافیای بە کوردی خویندبی ، وە کاتێك کە سەیری فەرهەنگەکەی دەکەین ناوی یەک زمانەوانی کوردی تێدا نیە ، کە بەم فەرهەنگەدا چوبەتەوە بۆ جاری دووهەم خوێندرابێتەوە وە تەنانەت لە پێشەکیەکەشیدا باس لە هیچ کەسیکی کورد ناکات کە چاوێکی خشاندبیت بەم پەرتوکە . بە ئاسانی دەبینرێت کە سوودی لە چەند فەرهەنگێکی تر بینیوە (وەک بە فەرەنسی دەڵێن (کۆپیە کۆلە)ی کردووە . ئیتر چۆن دەتوانین بڵێین ئەم کتێبە بەسوودە یان فەرهەنگە ؟ تەنها مەبەستی پارە خواردنە وەک هەموو گەندەڵێك بۆ نووسین پارەی گەندەڵی خۆیان دەشارنەوە . هەلکەوت حەکیم تەنانەت بروانامەی لیسانس ی نە لە زمانی فەرەنسی و نە لە زمانی کوردی نیە .

لە گوتنەوەی زمانی کوردی پراتیک ئەم کابرایە پشتی دەبەست بە چەند کەسێک لەوانە هونەرمەند نامە (بەختیار رووف) پاشان نسار دزەیی وە دوای ئەوەی ئەم دووکەسە وازیان هینا (بەهۆی رەفتار و نە شارەزای حەکیم) ئینجا پەنای برد بۆ شوان جافر کە شانۆ کار بوو دەستی کرد ئەم وانانە بڵێتەوە . هەرچەندە ئەم سێ کەسەش هیچیان زمانەوان نە بوون بەڵام بەهەرحاڵ لە حەکیم خراپتر نە بوون چونکە هیچ نەبێت بە کوردی خویندویانە لە کوردستان ، بەڵام حەکیم لە خانەقین بەعەرەبی خوێندویەتی و پاشان لەکۆلێژی پەروەردەی بەغداد، هەموو کەس دەزانێت کە ئەم کۆلێژە بۆ ئەوخوێنەرانە بوو کەنمرەی بەرزیان نەهێنا بوو لەم کۆلێژە وردەگیران .

هەلکەوت حەکیم وەک باسی دەکەن کورە مەلایە و هەر بۆیە خەریکی خوێندنی اسلامی بووە ، ئەو بوو ساڵی 2010 کۆنفرانسێک کرا لە سلێمانی دەربارەی اسلامی لای کورد ئەم کابرایە پاش چل ساڵ ژیان لە فەرەنسا، لەجیاتی ئەوەی عیرفانی و علامنی فەرەنسا مان بۆ بهێنێتەوە ، تازە بە تازە باسی تەریقەی نەقشبەندی مان بۆ فرکات ماشاللە ، ماشاللە . لەو کۆرەدا بووم ، نەک یەک کەس بە دەیەها دەیان گووت ، : ئافەرم پیاو لە پاریسەوە بێت و باسی نەقشبەندیتیمان بۆ بکەیت لەم سەردەمەدا کە داعش واسلام لەو پەری توند رەوی و پەرەسەنددایە .

هەڵبەتە برادەرانی ، یەکەتی پارەیان بۆ رشت بوو مەسرەفی سەفەر و هۆتێل نان خواردن لە لۆقنتە جوانەکانی سولەیمانی . و هەر بەشدار بووەیکیش (کۆمپیوتەرێک)ی نوێی پێ بەخشرا لە لایەن هەرێخانەوە . هەڵبەتە حەکیم تا ئێستا کاریکی بۆ بە بەرامبەر نەکردووە بۆ کورد ، ئایا تائێستا کتێبەکی نووسیەوە بە فەرەنسی ؟ دوو کتێب ، یەکێک بە کوردی یەکێک بە عەرەبی بڵاوکردەوە کە هەردوکیان

دەستگای(پێگەیاندنی کادری سیاسی یەکێتی) بەی بڵاو کردتەوە .
دەبێ ئەوەش بگـوتری کە کتێبە عەرەبیەکەی بریتـی بـوو لە کەمێـک ووتـار کە پێشتـر لە ڕۆژنـامەی الحیـات بڵـاوکرابونەوە. بە هەر ووتارێک چەند سەد دۆلاریکی ووەردەگرت لەم ڕۆژمانەیە کە (سعودیە) پـارەکەی دەدا . بەڵـام “مانگـا مـرد و دێ بـرا” لەو کـاتەی کە ڕۆژنامەکە پێویستی پێنەما ، حەکیم یش لە نووسین پەکی کەووت ، ئەمە ئیتر قەزا و قەدەرە… .
” پیاو قسەیە بە دز بکات” راستە چەند ووتاریکی هەیە بە زمانی فەرەنسی ، یەکێک دەربارەی (یاپراخ و پەردە پلاوی کوردی) و یەکێک دەربارەی ژیانی خوی لە خانەقین وەیەکێک لەسەر (زمانی کوردی) . ”
پیـاو عەیبە باسـی خۆی بکـات ” پێشتـر دەربـارەی ئەم ووتـارەش ، بابەتێکم بڵاوکردوە وەک لەو ووتارەدا نووسی بووم ئایا خوینەری فەرەنسی پێوستی بەوە یە ؟
هەلکەوت حەکیم هیچ کارێکی بێ بە پارە نە کردووە بۆ کورد . لە ساڵی 2012لەکۆبوونەوەیەک لە ئۆفیسی حکومەتی هەریم لە پاریس ، بۆ خویـندکارانی توانـا سازی لە فەرەنسـا ، لە بـری ئەوەی ووزەیـان بەرزبکاتەوە و یارمەتیمان بدات ، (نەسیحەتی دەکرین ، ئەم ” کەڵە شیرەپیرە” لە گوێی گادا نووستوە) بە هەندێ لە برادەرەکانم گووت : وا دەزانێت هەموو کەس وەک خۆیەتی بێ پارە نە بێت کار ناکات . داوای لێدەکردین باش فیری فەرەنسی ببـین وەک چۆن خۆی لەسەرەتادا بە عەرەبی دەینووسی و پاشان دەیدا بە وەرگیر بە پارە ماستەر و دکتۆراکەی تەواو دەکـات . دەیزانـی کە ئیمەش کارەکانمـان دەدا بە شوان جافەر ی برادەری کە ئەوەیش بە پارە بۆمانی دەکرد بە فەرەنسی .
ئەمە کێشەی یەکێکە لەو کـوردانەی کە فەرەنسـی دەزانـن تائێسـتا هیچیان بە بێ بەرامبەر تەنانەت بابەتێک وەرناگێرن بۆ کوردی (احمەدی مەلا – ئەمیس کوڕەمەلایەکی تر کە شانازی دەکات کوڕەمەلایە ، نەزەند بەگیخانی (مەستەشاری نێچیربارزانی) یان موحسین عومەر ، عادل باخەوان تادوێنێ اسلامی توندروە ئەمڕۆ یەکێتی ، یان شوان جافر (مترجم) … تارادەیەک شوان جافەر خۆی دەیگووت : کارەکەم وەرگیرانە وە لەسەر ئەوە دەژیم . شەرم نیە پارە وەرگرم.
بەڵام حەکیم مامۆستا بوو وە موچەیەکی چەوری وەردەگرت ،(موچەی پرۆفیسەر لە فەرەنسا هەر سێ مانگ جارێک یەک دەفتەر ئیرۆیە نەک دۆلار ، مانگی پتر لر 3500 سێ هەزاروپێنج سەد ئیرۆ) . دەبێ ئەوەش بگـوترێت کە هەنـدێک لە هاورێکـانم (بورسـی توانـا سـازی) داوای یارمەتیان لەهەلکەوت حەکیم کرد کە وەک مامۆستا وەریان بگرێت بەلام کەسـیانی قبـولنەکرد. ئەمەیە کـورد پەروەر و ڕۆشنـبیری کـوردی لە

تاراوگە ؟ گەر ئەو چوار برادەرە(کە خوێندکاری دکتۆرا بوون لە فەرەنسا) ئیجازە بفەرموون بە ووتاری داهاتوو ناویان دەنووسم وەک شایەت .

کاتێک باسی کەسانێکی وەک کەنداڵ نزان دەکرێت دەتوانین بڵێین کە ئەم پیاوە هەموو ژیانی بۆ کورد تەرخان کردووە ماوەی 34 ساڵە ئەم ئەنیستوتی کوردیە دەبات بەرێوە و چەندین کۆنفرانس ی لە پەرلەمانی فەرەنسی بۆ کورد ساز کردووە ، وە هەر بۆ هەی ئەوە بووە کە خاتوو دانیال میتران هات بۆ کوردستان .لای حەکیم باسی بەرێوەبەی ئەنستیتوی کورد لە پاریس بکەیت ئەم زۆر رقی لێدەبێتەوە ، چونکە ئەو کورد پەروەرە ، بەلام هەلکەوت حەکیم پارە پەروەرە .

ئەم جۆرە کوردانە زۆر لەخۆیان بای دەبن کاتێک پلەیەکیان دەستدەکەوێت وە تا پارە لای یەکێتی هە بوو بەهای یەکێتی دەیشکاند (ئەمەش دیاریدەیەکی ئاساییە چونکە هەلکەوت برادەری جەبار فرمان ، عدنان مفتی و مامەستاجەعفەر و عادل مراد و مەلابەختیار) ئینجا ئەستا دەگەرێتەوە بۆ لای هاورێ قەدیمەکەی کاک فواد بەرێوەبەری کەنی دیوانی مسعود بەرزانی .

شکاندن و لێدانی دیالێکتی سۆرانی لە لایانە(هەلکەوت حەکیم)ەوە :

وەک ئەو کوردانە کە ماوەیەکە لە پاریسن ، باسی لەوە دەکەن ، هەلکەوت حەکیم هەمیشە دوورەپەرێز بووە و لە بەنەو یادکردنەوەکاندا ، وە لە بەهەر نەزانینی زمانی کوردی رقی لە خەلکی سلێمانی یە وە زیاتر لەگەڵ عەرەبەکاندا تیکەڵاوە ، ئەمە دیاریدەیەکی رەوای خۆیەتی بەمەرجێ زۆرەر مەند نەبێ بە بەرژەوەندی گشتی و دوور روانی کورد .

ئەم ساڵ بە پێی ئەو زانیاریانەی کە بڵاو بوونەتەوە ، حەکیم خرایە خانەنشین و دەبوایە کەسێک جێی بگریتەوە (زیاتر زمانەوانێک) . واتە کەسێک کە دکتۆرای هەبێت لە زمانی کوردی دیالێکتی سۆرانی ، یان کەسێک کە خاوەنی ئەزموونی وانە گوتنەوەیە کوردی سۆرانی بێ فەرەنسی ، چونکە خویندکارەکان گەر فەرەنسی نەبن بەڵام فەرەنسیبێژن (فرانکۆفۆن) ، هەڵبەتە ژمارەی ئەم جۆرە کاندیدانە لە 10 تا 15 کەس تێپەر ناکەن ، وە حەکیم تاکە کەسێک دەبیت بەوە بە هەڵبژاردن و هەڵسەنگاندنی کاندیدەکان .

بۆ نمونە برادەر و رۆشبیری سۆرانی لەدایک بووی سنە و هەڵگر بروانامەی ماستەر لە زمانی فەرەنسی دانشگای تهران و دکتۆرا لە زمانەوانی (لانگویست) لە زانکۆی مارسیلیا(باشووری فەرەنسا) و

خاوەنی چەند نوسینەک بە فارسی و کوردی و چەندین ووتار بە فەرەنسی
هاشم رەحمانی ، دەڵێت : پش ئەوەی فایلی (دەسیە)ی خەم پێشکەش کرد نامەم نوسی بە دکتر حەکیم . بەڵام ئەم بەڕێزە هەر وەلامی نەدامەوە. کەواتە لەوە دەچێت کە هەلکەوت حکیم پیاوی خۆی هەبێت ؟ خاتوو (سەندرین تردایا) کە فەرەنسیەو دکتۆری هەیە لە سەر ووشەی لێکدراو لە زمانی کوردیدا وە کوردیەکی باش دەنوسێ و قسە دەکات و چەندین جار چوە بۆ کوردستان و ، ووتاری هەیە لە سەر زمانی کورد بە فەرەنسی دەڵێت : هەلکەوت حەکیم چونکە خۆی نە کوردیەکەی باشە وە نە فەرەنسیەکەی زۆر دەترسە لە زمانەوان (لانگویست) و هیچی نەنوسیەو لەسەر کێشەکانا زمانی کوردی بە فەرەنسی ، بەمەرجێ سی ساڵە زمای کوردی دەلێتەوە ، بێگومان و جێیداخە بۆ هەڵێ.

لێرەدا بیرمان بۆ(شوان جافر)یش دەچیت چونکە لە سالە 2000 وە لە ئینالە وانە کوردی سۆرانی دەڵێتەوە وهەمیشە ماستاوی بۆ حەکیم دەکرد ، بەڵام ئێستا ” بە خوێنی توینیە” ،چونکە هەلکەوت هیچ یارمەتی نەداوو و نەیهێشت جێگەکەی بگرێتەوە ، هەموو کوردەکانی پاریس بە شەرعئان دەزانی کە شوان جافر ئەو پۆستە وەر بگرێت ، بەڵام حەکیم کەسێکی دانا کە مووچە خۆری پارتیە (عامر ئەحمەد) ، کە ئەم کاندیدەش لە ژیانی دا زمانی کوردی نەخویندووە ، وە سەرباری هەموو بادینانیە ، بەمەرجێک وەک پێشتر ئاماژەمان پێدا، دەبوایە ئەم پۆستە بدرایە بە کەسێکی سۆران بە گووتنەوەی زمانی سۆرانی (نوسین و خوێندن، پراتیک و تیۆری) هەر وەک لە سایتی ئینالکۆ بڵاو کرابووە.

ئەمەش لەدانەکە (ضربە) بە خویندی دیالیکتی سۆرانی ، دوور نیە پاشان بەشی سۆرانی نەمەنێ . چونکە بەشی کرمانجی زاڵە دەبێت وە دەتوانن بە ئاسانی دەنگی خۆیان بسەپێنن ، مامۆستا سوارانی نیە ، بەشی کرمانجی (ابراهیم ئایدەگان) دەیبات بەڕێوە کە سەر بە تورکیایە (گەرمیت ی تورکی نەبێت ، لە بەر ئەوەی بە دەرەکی پشتگیری پێک دەکات وە لە ژێرەوە لەگەڵ حزبی ئا. ک . پ — ی(رەجەب طیب ئەردۆگان)ە. هەموو دوو یان سێ مانگ دەچێت بۆ ئەنقەرە و لە تەلەفیزیۆنی فەرەنسیش پشتگیری پێک دەکات ؟ ئەمەچەندی بۆ جێند؟

ئایا هەڵکەوت حەکیم ئەم راستیانە نازانێ ؟ کەسێکی بادینی (مووچەخۆری پارتی) دادەنێت بە ئەوکارە؟ بۆچی نەیویست شوان جافر جێی بگرێتەوە ؟ هەر هیچ نەبێ 18 ساڵە سۆرانی دەڵێتەوە و شارەزایی پەیداکردوە و تارادەیەک ماستاوکەری خۆی بوو ؟ کەسی تر نە بوو ؟ بۆ هاشم رەحمانی بەدە نەبوو ؟ یان خاتوو (سەندرین ترایدا) ؟ وەک

هەندێک دەڵێن حەکیم لەفەرەنسی دەترێ و خەڵکی سلێمانی و سنە ی بەدڵ نیە بۆیە بەو جۆرە چەقۆ وەهـــا دەوەشێنێ لە ســۆرانی ؟ کە برینەکە وا ززو سارێژ نابـێت ، پاش 40 ساڵ لە پارەخواردن لەسەر زمانی کوردی سۆرانی بەم جۆرە پاداشتیسۆرانی دەدەیت ؟ گەند□□ک بۆ پارە هەموو بەهاکان دەفرۆشێ.

لە چەند مامۆستایەکی زانکۆی سلێمانی و هەوڵیرم پرسی دەربارەی هەلکەوت حەکیم ، تاکە مامۆستایەک نە بوو کە دانی خێری پێدا بنێت ، یەکێک لەو مامۆستایانە دەیگووت : هەلکەوت هەستی دەکرد کەخۆی زۆر گرنگە ، رۆژێک نە بوو یەک مامۆستای کوردی بانگهێشت بکات بۆ زانکۆکەی بۆ کۆنفرانسێک بۆ لێکۆڵینەوەیەک) . یەکیکی تر دەیگووت هەلکەوت ل□ بەر ئەوەی کـوردیەکەی تەواو نەبــوو ، لە روو نە دەهـات نزیکمان بکەویتەوە بڵێت من مامۆستای زمانی کوردی م ، تەنانەت چەند مامۆستایەکی سلێمانی پیان رادەبوارد وە یان گووت : ئەم برادەرە دەڵی ” دیارت نیە” لەبری ئەوەی (بڵێت دیار نیت) ، قوڕ بە سەر ئەو خوێندکارە فەرەنسیانەی کە لەرێی ئەمەوە فیری کوردی دەبن . ئایا حەکیم دەتوانێ ناوی تەنها سێ یان چوار کەسمان پێ بڵێة کە لە ژێر دەستی ئەو فیری کوردی بوون ؟ بە مەرجێ 35 ساڵە وانەی کوردی دەڵێتەوە بە موچەیەکی چەورەوە ؟ هەلکەوت حەکیم دەزانی نیو یان چارەکە معاشی یان بێ معاشی چیە ؟

دەرئەمجام :

لیرە دا وەک سلێیمانیەکان دەڵێن : ئەمە ئینە یەکی تێایە ، یان هەولێریەکان دەڵێن : ئەو ماستەی موو یەکی تێدایە ؟ هەموو کەس دەزانی کە مووچەی خانەنشینی فەرەنسا هێندە بەهێز نیە ، جار جار شتێک لە هەولێەرەو بێت ، بۆ نا ، خوا نەیبرێت . جا لە هەمووی خۆشتــر ئەوەیە کە ئەم جۆرە کەسانە خۆیـان بە (بێلایـان) لە قەلەم دەدەن بەڵام لە راستیدا لە حیزبیەکان گەندەڵ ترن ، بۆ پارە هەموو شتێک دەکەن ، وەک سەلماندمان هەلکەوت حەکیم هیچ کارێکی بە بەلاش نەکـردووە بۆ کـورد ، لە ژیـرەوە ســەر بە پـارتی و تورکیـا ، وە لەدەرەوەش خۆیان بە رێش سپی کلتوری کوردی دەناسێنن . هەلکەوت حەکیم چەقۆیەکی وەشاند لە دیالیکتی سۆرانی کە ئەمەش پتر رق و کینە بەرایەتی پەیدا دەکات لە نێوان سۆران و کرمانج(بادینی) . خوێندی کوردی سۆرانی لە زانکۆیەکی فەرەنسی پاش 45 ساڵ دادەخرێت بەهۆی هەلکەوت حەکیم وەک بلقی ژێر ئاو وون دەبێت ، بەهۆی دوو گەندەڵی کوردەوە هەردوکیان راستەو خۆ یان ناراسەوخۆ ، سەر بە تورکیان ، بەڵام جێی داخە کە دەستەلات دارانی فەرەنسا ئەمە نازانن

و کەس نیە ئەم راستیانەیان بۆ باس بکات، وە دەنگی کپکراوی سۆرانی مەرد بەهۆی گەند□□کی پار□ پەرستەوە .

د . مامەد شامەزدی. mamedshamezdi@gmail.com
(دکتۆرا لە میدیا و راگەیاندەن- زانکۆی ئێکس پرۆڤانس – باشووری فەرەنسا)_
پاریس 18 مانگی هەشتی 2018.